

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΙΓΡΙΤΑ

Κατέβαινα από την 'Αλεξανδρούπολι—τί μακρό όνομα, κρο-
τουν, σαν σιδηροδρομικός συρμός που τρέχει σε κατήφορο—γιά
τη Θεσσαλονίκη. Μέσα στο δασύ όμιλο βρή-
σκταν κι' ό κ. Οικονομίδης, γιατρός
από την 'Ορεστιάδα, την περίεργη αυ-
τή πόλι, που όσο μικρή είνε, τόσο με-
γάλους δρόμους έχει. Βουλευτάρτα
γαρνιρισμένα από σπιτάκια χθαμαλά
και μαγαζάκια μικροεπαρχίας.

Τύπος γράας πρόφαγος,
από τόν κάμπο τών Σερρών

Ή μεγάλη άναγεννηστική ινοή του
αίσθηματικού Δασίου, όταν ήτανε Γε-
νικός Διοικητής στη Θράκη, την άνει-
ρεύτηκε γιά μία δεύτερη 'Αδριανούπο-
λι, μπροστά έκει, άγνάντια, από την
πρώτη, τη παλιά!...

Και ή 'Ορεστιάδα άνοιξε φαρδείς-
πλατείε τούς δρόμους της, γιά να δε-
χτή τό μέλλον της και τόν προορισμό
της, εύρύχωρα και άνετα... 'Αλλά από
άπέναντι, από την παλιά 'Αδριανούπο-
λι, ύψώνεται και φαίνεται, σαν φάντα-
σμα μεγάλο και τεράστιο, σαν να ση-
ώθηκε να ιδή τί τό συμβαίνει πάρα-
πέρα, τό μεγάλο και ιστορικό της 'Α-
δριανούδ τζαμί... 'Αχνό, μενεξελί, μου-
ντό, μέσα στο μούργωμα τών σκιών
τού δειλινού... Πνοή άνειρων και μ-
στήριο μυχής!...

Ήταν έφέτος καλοκαίρι θρογορό και ό τόπος γεμάτος με
χλωρά φυτά και λουλουδάκια όψιμα. 'Ο Οικονομίδης, θλέποντας
τόν γλαυκό της γής, μου έλεγε γιά τη μεγάλη και άφανταστη
δυναμι τών τρυφεράν βοτάνων και τών λεπτών λο'λουδιών. 'Ε-
τσι ή κούβινα γλύστρη... στών νυναικών τα γιατροσόφια:

—Πόσες γυναίκες χάνονται, μου λέει, από τόν μαιντανό!
—Χάνονται από τόν μαιντανό ή χάνον-
ται γιά τόν...μαιντανό, γιατί ίσως τούς ά-
ρέσει!; ρώτησα.
—'Οχι. Χάνονται από τόν μαιντανό.
Βράζουν μαιντανό και πίνουν τό άφέψη-
μά του...
—Και έπειτα;
—πεθαίνουν.
—'Από τόν μαιντανό;
—Μάλιστα. Δεν έξέρει τί δυναμικότητα
πού έχει τό φυτό αυτό!

—'Ο μαιντανός! Τό άθρο και λεπτεπί-
λεπτο αυτό μυριστικό. Τό έλληνικό μακε-
δουήσι!... 'Ο φτωχός ό μαιντανός φοηγάς!
Τί λές;

—Μάλιστα, ό μαιντανός!...
'Εκείνη τη στιγμή ένα σφύριγμα άκούστηκε. Τό τραίνο έφτα-
σε στις Σέρρες.
—'Ε, και ήρρα να σε πάρω! 'Ακούω μία φωνή.

Ήταν ό φίλος Παπαδόπουλος.
—'Αύριο θα πάμε στη Νιγριτά! 'Ερχεσαι;
Σε λίγα λεπτά τό τραίνο σφύριζε, γλυστρώντας κατά τη Θεσ-
σαλονίκη και έγώ ήμουσα στο ξενοδοχείο την «Μητρόπολι». 'Α-
κουγα τό σφύριγμα τό από μακριά σαν να με καλούσε, σαν
να με φώναζε:

—'Ελα, θα έρθης, να πάμε στη Θεσσαλονίκη; Φεύγουμε!
'Ο ήλιος που βασιλευε μέσα σε χρυσόκροσσες πορφύρες, έρ-
'γνε κόκκινες ανάυγειες στη πόλι τών Σερρών. 'Ενα φως με
χρώμα φρούλας, γλυκό.

'Ο φίλος Βαγουρδής, όταν καθήσαμε στού «Φωτιάδη», ένα
κέντρο τών Σερρών, μου έλεγε:

—Κάθε πόλις έχει τις δικές της όμορφίες και τις δικές της
νοστιμάδες. Αί Σέρρες, έδώ και πέ-
ρα, έχουν κορίτσια όμορφα και ό-
μορφα μαρούλια!

—Και ή Νιγριτά;
—'Οδσο.
—Αί Σέρρες έχουν και 'Ακανέ-
Χαλθά, φημίζονται και γιά τό καυ-
μάκι τους και γιά την «τεντορας»
τού Καραμπέλλα...

—Τόν «Ακανέ-Χαλθά» τόν θγάνει
μονάχα ό Λιαλιάς καλόν, και την
«τεντορας» την κάνει ό Καραμπέλλας
να είνε έλεκτρι, αλλά τά κορίτσια
τών Σερρών και τά μαρούλια τά
θγάζει τό κλίμα, τό νερό, ή γή, ό ή-
λιος, ή άτμόσφαιρα... Κάθε τόπος έ-
δώ και κάθε χωριό και κάθε διαμέ-

Ξυλοκόπος από τό Τρέονις

ρισμα έχει και τό δικό του χάρισμα...

—Και ή Βροντού; Τί έχει ή Βροντού; Μήπως...άστροπελέκια;
—Δεν πρόφτασε να μιά άπαντήση.
'Εκει πού κάτι θέλησε να πη γιά τη
Βροντού, ό φίλος Βαγουρδής, ένας
φρουτοπαλιτής, τόν δέικοψε:

—Βερόκοκα. Βερόκοκα παχειά,
γλυκά και νόστιμα, σαν έτοιμη κο-
πέλλα...

'Η δαγκωσιά 'να φίλημα
κι' άπόγνησι ή γεύσι,
πού λέει και ένας Οδύγγορ ποιητής.
'Αλλά στην Ούγγαρία, μου φαίνε-
ται, δέν έχουνε θερούκοκα. Τα τρώνε...
παστωμένα!

Χωρίς τού δένδρου ή θρησιά
και της άγής τό χάδι.

'Εχουν όμως Ούγγαρέζες, παχειές,
κρουστές, σφριγηλές, ξανθές μω-
δάτες και ώχροκόκκινες, σαν τρο-
φαντά θερούκοκα.

Κάθε φίλ και...χόρτασμα,
κι'...άτακομμός ή γεύσις!

'Ετσι δέν έμαθα και τί χαρές και
εύλογίες τού Θεού έχει ή Βροντού.

Τό διεπέτωσα όμως αυτό, την άλ-
λη μέρα με τόν Παπαδόπουλο.

Κινήσαμε πρωί-πρωί, με ένα αυτοκίνητο. 'Ενας λαμπρός ή-
λιος άνέτειλε, σαν άνάστασις Θεού... 'Ολη ή πλάσις έλαμψε κι'
ανάησε, στο άντίκρυμα του.

Χρυσά θουνά τών χωρικών ή θυμωμένες στον κάμπο. 'Αραπά-
δες, θαρυφορτωμένοι με γεννήματα, περνούν και τρώζου και
βογγούν. Νομίζει κανείς πως έχουν και
αυτοί την άργη και θαιρεία της φύσεως
φιλοσοφία.

Στεκόμεθα στο πρώτο στο δρόμο μας
χωριό. Κάτω Καμήλα λέγεται. Μου φαί-
νεται πως τό ξαναθάψτησαν και τό ε-
πανε «Νέος Σκοπός». Και να μπροστά
μας ή... «Βροντού».

'Ενα όλιγαπολαστωλείον ή «Βροντού».
Μπακάλικο, κουρείο, καφεείο και πετα-
λωτήριο, ίσως και γραφείο της κοινό-
τητας, μανάβιο, κρεπωλείον και γιάτι
όχι και...φαρμακείον τού συνοικισμού.

Τό διευθώνει ένας Λιάνης, από τη
Βροντού, έξ ού και ή δόξα της έπανω-

μής.
Μας σερβίρει ούζο από κουάρα...Βροντούς, καφέ άνακατω-
μένον με...κριθάρι της Βροντούς και κουβέντες άρτυμένες με ί-
στορίες της Βροντούς. Μας λέει:

—Μεγάλο χωριό και δοξαμένο ήταν, πού λέτε, ή Βροντού,
έταν καιρό και μία φορά. 'Οχτακόσιους κατοίκους είχε άλλατε
και τούς καλύτερους τεχνίτες της 'Ανατολής, πού κιάναν ό-
πλα και μαγαρία πρώτης τάξεως, τά καλύτερα, είπαμε, της
'Ανατολής, και...κιθόηλα νομίσματα.

—Πώς;
—Κιθόηλα νομίσματα, ντούπιες, μεντζήτια, καρτάκια, άσημέ-
νια, τάλλαρα και δίγροσσα άκόμα, πού δέν τά εχχώριζες από
τ' άληθινά, καθόλου!...

—Και τώρα, πως πάει τό εμπόριο;
—Τώρα, πάνε όλα αυτά χαθήκαν, μαζί με
τόν κόσμο τόν παλιό, και τόν... καλό. Τώρα
κατεβαίνουν οι χωριανοί στον κάμπο και θερύ-
ζουν. Τριακόσιες δραχμές τούς δίνουνε τό
στρέμμα και πάλι έργάτες δέν θρίσκονται!...

Τραβάμε μπρός. Νά ένα άλλο μεγαλόχωρι
παρακάτω. Τό παλαιό τό Κισκεπή. Σκυτάρι
τό λένε σήμερα.

—Καθόμαστε κι' έδώ; λέω στον φίλο Παπα-
δόπουλο.

—Καθόμαστε.

—Σπίτια φιλής, μικρά και χθαμαλά, μά έ-
πιθλητικό Κοινοτικό κατάστημα. 'Ενα καινούρ-
γιο καφεείο. 'Ο Μπαρμπαγιάννης, ένας πρό-
σφυε, κτήτωρ και διευθυντής του. 'Ερχεται ό
γραμματέυς της Κοινότητας, ό πρόεδρος. Χω-
ριό χιλίων ψυχών και παραπάνω.

Μας λένε, ότι από τό χωριό τους περνάει ή
μεγάλη όδός Θεσσαλονίκης-Νιγριτής-Σερ-

Τύποι χωρικών από την
όρειή Βροντού

'Οπου άνοιξαν πόλεμο τά καρπούζια με τά σταφύλια...

Ούγγαρέζες πα-
χειές και κρουστές,
σαν τροφαντά βε-
ρούκοκα...

ρών. Μας λένε για τον πόλεμο που γίνεται, στον εύλογημένο τούτον κάμπο, τον γόνιμο, τον άποδοτικό, μεταξύ σταφυλιών και πεπονιών και καρπούζιων. Άλλά, όμα όμως θρέξη, ό δρόμος κατανάει διάδωτος.

—Πεπονότοπος! Άπό έδω περνούν 100 κάρρα τήν ήμέρα μέ πεπόνια, καρπούζια! μάς πληροφορούν. Ή άπόδότης είνε καταπληκτική. Έδω θγαίνουν και καρπούζια 15 όκάδων άκόμα τό καθένα! Για τούτο και τό γεγονικό χωριό, έδω, τό μετωνόμασαν «Πεπονία». Τώρα όμως, τά έκτοπίζει όλα τό σταφύλι!...

Φαντάζομαι έναν πόλεμο πεπονιών ή καρπούζιων και σταφυλιών. Όλοι αύτοί οι κεφαλάδες, τά πεπόνια και τά καρπούζια, που θά μπορούσαν να συνθλιθούν, μοναχά μέ τό κεφάλι τους, του κόσμου τό σταφύλια, ήττώνται και φεύγουνε έμπρός από τά μικρορρωγα, λεπτοφλουδά και εύθλιπτα σταφύλια...

Περερύγει τής φύσεως οι όροι, σάν έχουν μάλιστα και σύμμαχο και τό...σμήφρον του άθρώπου!

—Δέν πάμε να ιδούμε και τό Ήθρπόπολι τών...πεπονιών, τήν Πεπονία; λέω στον Παπαδόπουλο.

—Άς πάμε.

Σάν σγήκαμε, ό φίλος μας ό ήλιος δέν φαίνότανε. Σύννεφα άφθονα στον ούρανό, σάν γούνες σοριασιαμένες, κατέβαιναν από τόν Βορρά.

—Βρέ πότε μαζεθότανε αύτά, και άπό του κουβαληθόταν... Ποιός ξέρει! Ίσως να μάς τά στέλνει κι' ή...βροντού.

Τόν λόγο δέν άπόσωσα και τράναζε τή γή, ό πρώτος... θρόνους!

—Καταγίδα έρχεται!...

Μπάμ-μπούμ!... Μπάμ-μπούμ! Άστροπελέκια. Κι' έπειτα τυπανιστά-τυπανιστά χοντρήσ δαρτής βροχής σγατώνε. Και κεραυνών γιαταγαγιές, που σγίζανε έδω κι' εκεί, τό ύγρο διαοίδι τής βροχής και τή σταχτιά μουνητή τής άποσοφας όψι.

—Δρόμο για τήν Πεπονία!...

Στό δρόμο ένας φτωχός, μέ ένα παιδάκι άρρωστο, φουρτωμένο σ' ένα γαϊδουράκι, διάζευται να μη τόν πιάσει ή βροχή. Τό ελεγε πάει, φαίνεται, στις Σέρρας, στους γιατρούς, και τό γυρίζει στο χωριό του. Μά ή Πεπονία, που θά καταφύγει, είνε μακριά, και ή θουή τής μεγάλης βροχής που έρχεται, άκούεται όλο και πλησιότερα, σάν να καλλπάει και μάς πλησιάζει και μάς κυνηγά...

Σέ λίγο, μέσα στα ύγρα σσημόνια του νερού, μόλις διακρίνουμε τό γέρο μέ τό άρρωστο παιδάκι του. Μιά λινάτσα, διπλωμένη, σάν κουκούλα στο κεφάλι του, θά τό προστατέψει τάχα από τή...νεροπονιή;

Και δέν θιάζεται τό γαϊδουράκι του. Κρεμάει τό αυτιά του, που στάζουν τό νερό, ό σταγόνες καθάρεις και λαμπερές, σάν διαμαντόπετρες και πάει μέ ραχάτι, μέ περισκέψη και άδιφοροία!

Ο γέρο κυττάει δεξιά κι' άριστερα, για ναθρη θέργα να χτυπήσει. Τίποτε!.. Κάμπος γυμνός και φριγανισμένος.

Περπατάει λοιπόν κι' αύτός, πω από τό γαϊδουράκι του, και σπαρώνει...και σπαρώνει... μέ όλη του τήν δύναμη. Μά του γαϊδουριού τά πιονιά, θά είνε ή έβρα, φαίνεται, κάθε...πνευματός άντιλογίας. Όσο τό σπαρώνει εκείνος στα έμπρός, τόσο κολώνει εκείνο προς τά πίσω!...

Και τότε έρχεται ό... από μηχανής Θεός. Ό κεραυνός!

Σέ κάθε γδούπο του και αντίθρόνητά του, τό γαϊδουράκι, σάν να τρώει ματσουκιά, άναπηδά και τρέχει λιγα θήματα έμπρός για να σταθί και πάλι σε λιγάκι και να άρχισή τις βιένξεις μέ τόν κύριό του και άφέντη του...

Όλόκληρος κοινωνική εικόνα και κοινωνιστικό πρόβλημα και ζήτημα και συγκρούσεις θελήσεων και ιδεών και ώθησις και άπάθησις δυνάμεων και ιδεών μέσα στον πλατύ και άνοητόν και έρημον κάμπο τών Σερρών, σάν έξερνάει άστραπάς και κατακλισμούς νερού ή καταγιγί, και έχουν ανάγκες τά άφεντικά και θέληται τά γαϊδουράκια. Πνεύμα έλευθερίας πνέει από τό άκρον τής ούρας, ως τό άλλο άκρον του αυτιού του γαϊδάρου!...

Κ' από κάτω, τ' άρρωστο παιδάκι, μέ τή λινατένια του κατούλα του, και τό άγρό και έξηραμένο, σάν φρυγάνια από τόν περύτεν και καυμό πρόσωπό του, λυγίζει να πει, πότε από δω, και πότε από κεί, απαυδημένο, άποκαωμένο, έξαναλημένο και ήμιλίποθμο.

Συζήττας τά ραγδάια τής νεροπονιής νερά, σάν να άναδυόμαστε από αύτά, φτάσαμε στην Πεπονία. Μιά πλατεία στη μέση του χωριού, ένα δέντρο και μία εκκλησιαστα, στο ναρρήκα τής άποίας καταφύγανε οι θεροσταί και ένα άναήγιο κοινοτικό κατάστημα. Άς καταφύγουμε λοιπόν κι' έμεις κεί και στο άλλο φύλλο, που θά συνεχίσουμε, τά ξαναλέμε. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΑΠ' ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΣ

ΕΚΛΕΚΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ή Σολωμός στην Ίταλία. Πώς πήρε τό δίπλωμά του. Ή έκτίμηση τών καθηγητών του. Ή φίλια του μέ τόν Μέντη. Φιλολεγεική καυγάδες. Ή καυμός του λέρδου Βύρωνος. Τρεις μικροί ταρκξίες. Ποιοί ήσαν. Ή άναίεσις του Ζωφς Ούγκω. Τα κηρύγματα του Βουσσουέτου.

Όπως είνε γνωστόν, ό έθνικός ποιητής μας Σολωμός έμεινε στην Ίταλία επί όεκα χρόνια. Στην άρχη στη Βενετία, κατόπιν στην Κρεμόνα και τέλος στην Παβία, όπου τελείωσε τις σπουδές του και πήρε τό δίπλωμα Νομικής. Για τό πως κατέφωσε και πήρε τό δίπλωμά του, άποφάσε κι' ό ίσος ό Σολωμός κι' έλεγε συχνά ότι αύτό τό χροστούσε στην καλωσίγη τών καθηγητών του, παρά στην έπιστημονική του άξια, γιατί τόν περισσότερο καρό τόν διέθετε στο να διαβάσει τά άριστοτεργα ματα τής παρυσιασίου φιλολογίας—κριτός τής Ιταλικής, γεμυματικής και άρχαίας έλληνικής— στο να συναναστραφεί τους κορυφαίους λόγιους τής Ίταλίας και στο να γράφη ποιήματα.

Μιά μέρα ό Σολωμός έδωσε σε κάποιον καθηγητή του ένα ποιήμα του. Ό καθηγητής τό βρήκε πολύ καλό και του είπε :

—Σύ, Έλληνα, θά κάνης να ξεχαστεί ό μεγάλος μας ποιητής Μόντης!

Ό Μόντης ήταν ποιητής μεγάλης ήμης. Έγνώρισε τόν Σολωμό και συναναστραφείταν και συννομιώσε με έξαιρετική ευχαρίστηση μαζί του. Τού έκανε έξαιρετική έντίμισή ή όβριγати άντίληψς και ή κριτική διανοήσ του νεαρού Έλληνος ποιητού, αλλά καμιά φορά έθυσσε για τήν τόλημ, μέ τήν όποία ό Σολωμός ξεφράζε τις ίδες του.

Μια μέρα ό Μόντης και ό Σολωμός διεφώνησαν για τήν έμνημεια ενός στίχου του Δάντη κι' ό Ίταλός ποιητής παρατρέφεται.

—Δέν πρέπει να συλλογίζομαι τόσο, όταν διαβάσεις στίχους, είτε στο Σολωμό. Πρέπει κυρίως να αισθάνομαι, να αισθάνομαι!...

—Πρέπει πρώτα μέ δύναμη να συλλάβω ό νοός, άπάντησε έντομωτά ό νεαρός Σολωμός, και έπειτα ή καρδιά να αισθανθή ό,τι ό νοός συνέλαβε!...

Είνε γνωστός ό καυμός του λέρδου Βύρωνος για τό έλάττωμα του ποδιού του.

Μιά μέρα ειπε σχετικώς στο φίλο του γιατό 'Αλεξάντερ :

—Άχ! παρακάλεσα πολλούς γιατρούς να μου τό κόψουν τό πόδι αύτέ και να μου τό ένταμασώσισουν μέ ξύλινο, μα κανείς δέν εχτηξε... Έσείς, έσείς του γνωρίζετε καλά τόν πόνο μου, έσείς του μακρταε ως τα κατάθωα τής ζωής μου, θά μου άνηθήτε αύτή τή μεγάλη χαρά ;

Άλλά κι' ό 'Αλεξάντερ δέν άποκρίθη. Έδάκρουν μόνον...

Ένα βράδυ ή άπτινομια του Ποριπού έπιασε τρεις καλοντυμένους νέους, οι όποιοι κατάφωρον τους διαβάτες μέ κομμάτι μικρά κιστήρια.

—Τ' όνομά σου, μικρο κύριε! διάταξε ό άπτινομίος του τμήματος τόν πό ζωροπό από τους τρεις ταρκξίες.

- Όνρω! άπάντησε εκείνος.
- Και σείς ;
- Ντωντέ !
- Και σείς ;
- Μπερτελό !

Ό άπτινομίος τάχυσε. Άκούσει τρία από τά ένδοξότερα όνόματα τής Γαλλίας. Οι μικροί ταρκξίες ήταν πρόματι ό μέν πρώτος έγγονός του Βίκτωρος Ουγκώ, ό δεύτερος γιός του 'Αλφόνσου Ντωντέ κι' ό τρίτος γιός του μεγάλου χημικού Μπερτελό.

—Δέν σεβόσει τού άρματου τά ένδοξα όνόματα σας ; τους ρώτησε ό άπτινομίος, άφοδ έμεινε σκεπτικός λίγη όρα.

Οι νεαροί Μπερτελό και Ντωντέ σάπαιναν. Άλλά ό Ζωφς Ούγκω, ό πό ζωροψής τής συντροφίας, άποκρίθηκε άναιδέστατα :

—Μά τί ; Έπειδή ένγω να έχωμει ένδοξα όνόματα, δέν πρέπει να διασεκάσομαι και μείς σάν νέος ;

Κάποτε προσκάλεσαν τόν διάσημο Ιεραζήτικα Βουσσουέτο στο μέγαρο τής μαρκεπίας Ραιμπονγέ, που ήταν τότε περίφημο κέντρο τής άποστοκριατίας του πνεύματος. Ο Βουσσουέτος ήταν μόλις 16 χρόνων, αλλά ή φήμη του ως ήτορσος έγχε διαλαληθή παντού και ή μαρκεπία τόν παρακάλεσε ν' άπαγγέλλη κάτι, για να θαμίσουν οι συγκεντρωμένοι στο σάλομ τής τή δύναμη του λόγου του. Ο μαρκεπίας—έτσι φώναζαν τό Βουσσουέτο οι φίλοι του—δέν διάτασε καθόλου κι' άρχισε ν' άπαγγέλλη ένα λόγο γεμωτό γοητεία, που βαστάε ως τά μεσάνητα. Όταν τελείωσε ό Βουσσουέτος, ό Βουαντό, τό πο σπυθροδόλο πνεύμα του καιρού του, ειπε μ' ένθουσιασμό :

—Δέν έκονα ποτέ να κηρύττου τόσο γρήγορα και τόσο άγάά!...

